

Київський університет імені Бориса Грінченка
Інститут людини
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи
(О. Б. Жильцов)
« 01 » « 09 » 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Корекційно-розвивальні стратегії для дітей з аутизмом»

для студентів

спеціальності	016 Спеціальна освіта (шифр і назва спеціальності (тей))
освітнього рівня (назва освітнього рівня, ОКР)	першого (бакалаврського)
освітньої програми	016.00.01 Логопедія
спеціалізації (за наявності)	<u>Психолого-педагогічна допомога дітям з аутизмом</u> (назва спеціалізації)

Київ – 2020

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА Ідентифікаційний код 02130554	
Начальник відділу моніторингу якості освіти	
Проголосовано: 09.30/20	
(підпис) <i>Жильцов</i>	(прізвище, ім'я)
« 01 »	20 09 р.

Розробник:

Скрипник Тетяна Вікторівна, доктор психологічних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Викладач:

Скрипник Тетяна Вікторівна, доктор психологічних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Протокол від 27.08.2020 р. № 13

Завідувач кафедри _____ (О.В. Мартинчук)

(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми (керівником освітньої програми Логопедія)

(назва освітньої програми)

«27» серпня 2020 р.

Керівник освітньої програми _____ (О.В. Мартинчук)

(підпис)

Робочу програму перевірено

«01» 09 2020 р.

Заступник директора _____ (Р.О. Павлюк)

(підпис)

Пролонговано:

на 20__ /20__ н.р. _____ (_____), «__» ____ 20__ р.

Протокол №__

(підпис)

(ПІБ)

на 20__ /20__ н.р. _____ (_____), «__» ____ 20__ р.

Протокол №__

(підпис)

(ПІБ)

на 20__ /20__ н.р. _____ (_____), «__» ____ 20__ р.

Протокол №__

(підпис)

(ПІБ)

на 20__ /20__ н.р. _____ (_____), «__» ____ 20__ р.

Протокол №__

(підпис)

(ПІБ)

(підпис)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Корекційно-розвивальні стратегії для дітей з аутизмом		
Вид дисципліни	вибіркова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	4/120	
Курс	4	-
Семестр,	7	-
Обсяг кредитів	4	-
Обсяг годин, в тому числі:	120	-
Аудиторні	56	-
Модульний контроль	8	-
Семестровий контроль	30	-
Самостійна робота	26	-
Форма семестрового контролю	Іспит	-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: підготовка висококваліфікованих конкурентоспроможних фахівців у напрямі професійної підтримки та допомоги особам з розладами аутистичного спектра (РАС), здатних планувати, розробляти та впроваджувати індивідуалізовані стратегії втручання, спрямовані на підвищення якості життя цієї цих осіб, успішну їхню самореалізацію в освітній діяльності та соціальному житті.

Завдання:

1) формувати загальні компетентності:

- *світоглядну* (уявлення про чинники успішної життєдіяльності людини, умови та зміст послідовної допомоги особам з функціональними обмеженнями, що уможливорює їхню соціалізацію та самореалізацію у суспільстві);
- *громадянську* (знання кращих традицій та досвіду корекційно-розвивальної теорії та практики в Україні);
- *міжособистісну взаємодію* (напрацювання уміння вибудовувати стосунки з дитиною, яка має РАС, членами її родини, колегами; здатність працювати у команді);
- *інформаційно-комунікаційну* (уміння здійснювати пошук у співпраці зі іншими студентами та викладачем; уміння презентувати результати теоретичних та практичних досліджень);
- *креативну* (здатність приймати рішення у ситуації невизначеності, виходити за межі стереотипних уявлень щодо корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми та напрацьовувати новий досвід, виходячи з унікальності наявної ситуації);
- *аналітичну* (здатність аналізувати теоретичні джерела, здійснювати систематизацію та узагальнення, порівняльні дослідження; проводити

моніторинг динаміки позитивних змін у практичній діяльності; здійснювати рефлексію того, що відбувається, робити висновки, планувати та прогнозувати нові напрями діяльності);

— *самоосвітню* (уміти організовувати та реалізовувати пошук нових умов для удосконалення власних теоретичних та практичних умінь);

2) формувати фахові компетентності:

— *організаційну* (уміння планувати корекційно-розвивальні заняття, гнучко задіювати різні види діяльності у відповідності до потреб дитини; навички самоменеджменту, і проведення певних занять);

— *теоретико-методологічну* опанувати сучасні знання, що охоплюють принципи корекційно-розвивальної діяльності та передбачають системний підхід до її впровадження; володіння: а) знаннями щодо умов та шляхів впровадження корекційно-розвивальної діяльності для дітей з РАС);

— *психолого-педагогічну* (оволодіння системою спеціальних знань та умінь, що дають змогу: здійснювати діагностичне обстеження дитини, продумувати логіку корекційно-розвивального впливу з опорою на закономірності розвитку; створювати емоційний комфорт; розбудовувати продуктивну взаємодію з дітьми, які мають функціональні обмеження та їхніми батьками);

— *методичну* (уміння розробляти методичне забезпечення корекційно-розвивальних занять, зміст та алгоритм їх впровадження, відслідковувати динаміку успіху дитини та коригувати зміст цих занять, методи й прийоми впливу на стан розвитку дитини);

— *спеціально-методичну* (напрацьовувати досвід розробки корекційно-розвивальних занять для дітей з аутизмом, їх проведення та розроблення методичних рекомендацій, що базуються на осмисленні міжнародних досягнень у цьому напрямі та власному досвіді);

— *проектувальну* (вміти планувати пошуково-теоретичну, методичну й практичну діяльність, спрямовану на розбудову стратегій втручання для дітей з РАС);

— *консультативну* (вміти організовувати та проводити консультації для батьків дітей з РАС та інших учасників команди супроводу щодо питань впровадження стратегій втручання);

— *компетентність у напрямі корекційно-розвивальної роботи* (володіти навичками визначення актуальних потреб дитини з РАС, формулювання для неї SMART-цілей, розроблення у відповідності до них системи послідовних корекційно-розвивальних занять, їх реалізації, здійснення моніторингу з подальшим коригуванням цілей, змісту та алгоритму впровадження цих занять);

— *деонтологічну* (уміння вирішувати питання в умовах невизначеності і варіативності можливих результатів, що передбачає урахування різнопланових запитів, а також наявності комбінованих функціональних обмежень у дитини);

3) забезпечити набуття *практичних навичок* при формуванні фахової компетентності щодо розроблення та впровадження стратегій втручання для дітей з розладами аутистичного спектра у Центрі «Аутизм-Академія».

3. Програмні результати навчання за дисципліною:

ПРН 01 Аналізувати та пояснювати особливості психічної організації осіб щ РАС, ідентифікувати їхні функціональні обмеження та пропонувати шляхи надання їм кваліфікованої допомоги й підтримки.

ПРН 02 Здійснювати пошук інформації з різних джерел, вміти критично його аналізувати, систематизувати і використовувати у межах власних досліджень та підготовки до виступів.

ПРН 03 Пропонувати власні способи вирішення проблемних ситуацій, у які потрапляє особа з РАС у межах освітнього процесу та життєдіяльності у цілому.

ПРН 04 Обирати і застосовувати підходи та методи з науково доведеною ефективності для осіб з аутизмом, формулювати аргументовані рекомендації та консультивати фахівців та батьків.

ПРН 05 Складати і реалізовувати програму втручання у відповідності до актуальних потреб особи з РАС.

ПРН 06 Аналізувати власну діяльність й забезпечувати її ефективність.

ПРН 07 Ефективно взаємодіяти з особами, які мають РАС, їхніми батьками, фахівцями, вміти налагоджувати й підтримувати командну взаємодію.

ПРН 08 Презентувати результати власних досліджень. Формулювати розгорнутий аналіз та тези досліджень.

ПРН 09 Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення)

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					Самостійна
		Аудиторна:					
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1. Специфіка стратегій втручання для дітей з РАС							
Тема 1. Значення стратегій втручання у контексті системної допомоги дітям з РАС	4	2	2	-	-	-	-
Тема 2. Спектр методів з науково доведеною ефективністю (ЕВР) для дітей з РАС перегляду 2020 р.	6	2	-	2	-	-	2
Тема 3. Особливості проектування програми корекційно-розвивального впливу	6	2	-	2	-	-	2

Модульний контроль	2						
Разом	18	6	2	4	-	-	4
Змістовий модуль 2. Практики втручання, спрямовані на нормалізацію стану дітей з РАС							
Тема 4. Програма ТЕАССН у контексті освітньої діяльності осіб з РАС	6	2	2	-	-	-	2
Тема 5. Ресурси методу з науково доведеною ефективністю «Сенсорна інтеграція®»	6	2	-	2	-	-	2
Тема 6. Сенсорна дієта як стратегія системного впливу на розвиток дитини з РАС	6	2	2	-	-	-	2
Тема 7. Підходи до активізації комунікативної діяльності дітей з РАС з використанням альтернативної комунікації	6	2	-	2	-	-	2
Модульний контроль	2						
Разом	26	8	4	4	-	-	8
Змістовий модуль 3. Впровадження корекційно-розвивальних занять для дітей з аутизмом в закладах освіти							
Тема 8. Підходи та методи поведінкового наряду	6	2	2	-	-	-	2
Тема 9. Методи втручання соціальної спрямованості	6	2	-	2	-	-	2
Тема 10. Арт-терапевтичні підходи у контексті допомоги особам з РАС	6	2	2	-	-	-	2
Тема 11. Анімалотерапія у контексті допомоги дітям з РАС	6	2	-	2	-	-	2
Модульний контроль	2						
Разом	26	8	4	-	-	-	8
Змістовий модуль 4. Вимоги до фахівця, який розробляє та впроваджує стратегії втручання для дітей з РАС							
Тема 12. Орієнтир на наукову доказовість	6	2	2	-	-	-	2
Тема 13. Здатність до командної взаємодії з фахівцями різної спеціалізації, а також з батьками дітей з РАС	6	2	-	2	-	-	2
Тема 14. Напрями неперервного удосконалення фахівців, які розробляються та впроваджують стратегії втручання для дітей з РАС	6	2	2	-	-	-	2
Модульний контроль	2						
Разом	20	6	4	2	-	-	6
Семестровий контроль	30						
Усього за дисципліну	120	28	14	14	-	-	26

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

СПЕЦИФІКА СТРАТЕГІЙ ВТРУЧАННЯ ДЛЯ ДІТЕЙ З РАС

Тема 1. Значення стратегій втручання у контексті системної допомоги дітям з РАС

Базові (психофізіологічний, сенсо-моторний) та вищі (комунікативно-мовленнєвий, когнітивний, соціальний) рівні втручання з використанням корекційно-розвивальних підходів, методів та засобів. Головні функції та роль стратегій втручання у процесі системної допомоги дітям з функціональними порушеннями. Специфіка стратегій втручання для дітей з РАС.

Ключові слова: стратегії втручання; корекційно-розвивальні заняття, системна допомога, функціональні порушення, діти з розладами аутистичного спектра.

Рекомендована основна література [2; 3]

Тема 2. Спектр методів з науково доведеною ефективністю (evidence based practice, ЕВР) для дітей з РАС перегляду 2020 р.

Особливості методів з науково доведеною ефективністю перегляду 2020 р. Практики втручання з частковою науково доведеною ефективністю. Характеристики підходів поведінкового, соціального, фізичного та сенсорного спрямування. Розкриття призначення кожного методу зі спектру ЕВР.

Ключові слова: методи з науково доведеною ефективністю (ЕВР), критерії ЕВР, Reinforcement (R), Exercise and Movement (EXM), Music-Mediated Intervention (ММІ), Parent-Implemented Intervention (PII), Social Narratives (SN).

Рекомендована основна література [2; 5]

Тема 3. Особливості проектування програми корекційно-розвивального впливу

Підходи до визначення актуальних потреб дитини та формулювання конкретних вимірюваних цілей (SMART-цілей) її розвитку. Розроблення програми корекційно-розвивального впливу (програми втручання) з урахуванням відповідних методів, прийомів, засобів, очікуваних результатів, критеріїв досягнення, а також терміну її реалізації. Визначення команди супроводу для реалізації програми втручання.

Ключові слова: програма втручання, команда супроводу, SMART-цілі, критеріїв досягнення.

Рекомендована основна література [2; 5]

Рекомендована додаткова література [1; 2]

Змістовий модуль 2. ПРАКТИКИ ВТРУЧАННЯ, СПРЯМОВАНІ НА НОРМАЛІЗАЦІЮ СТАНУ ДІТЕЙ З РАС

Тема 4. Програма ТЕАССН у контексті освітньої діяльності осіб з РАС

Ідеї та зміст структурованого навчання. Цілі та завдання навчання за програмою ТЕАССН. Основні принципи розроблення індивідуальних розвивальних програм.

Ключові слова: ТЕАССН, структурованість та візуальна підтримка, структурований простір, структурований час, структурована діяльність.

Рекомендована основна література [2; 5]

Рекомендована додаткова література [Електронне джерело 6]

Тема 5. Ресурси методу з науково доведеною ефективністю «Сенсорна інтеграція®»

Теоретичне підґрунтя методу (за Дж.Айрес); чотири етапи цілісного розвитку. Призначення методу та умови його впровадження. Діагностика стану сенсорного розвитку. Сенсорна інтеграція для осіб з РАС. Вимоги до фахівця з сенсорної інтеграції.

Ключові слова: сенсорна інтеграція, етапи цілісного розвитку, професійні вимоги, системний вплив.

Рекомендована основна література [1; 2; 5]

Тема 6. Сенсорна дієта як стратегія системного впливу на розвиток дитини з РАС

Суть та головна спрямованість сенсорної дієти як способу життя дитини з РАС. Шляхи поширення сенсорної дієти на режимні моменти протягом дня (тижня). Розроблення змісту сенсорної дієти.

Ключові слова: сенсорна дієта, ерготерапія, якість життя.

Рекомендована основна література [1; 2]

Рекомендована додаткова література [Електронне джерело 4]

Тема 7. Підходи до активізації комунікативної діяльності дітей з РАС з використанням альтернативної комунікації.

Особливості комунікативно-мовленнєвого розвитку дітей з РАС. Різновиди альтернативної комунікації (АК). Порядок впровадження АК. Допоміжна та альтернативна комунікація як метод з науково доведеною ефективністю.

Ключові слова: альтернативна комунікація, PECS, допоміжна та підтримувальна комунікація.

Рекомендована основна література [4; 5]

Рекомендована додаткова література [1; 4]

Змістовий модуль 3. РЕАЛІЗАЦІЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ПРАКТИКИ ДЛЯ ДІТЕЙ З АУТИЗМОМ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Тема 8. Підходи та методи поведінкового напрямку

Теоретичне підґрунтя (за Б.Скіннером) поведінкового підходу. Значення поведінкового підходу у системі підтримки дітей з РАС. Специфіка вербальних дій, мовленнєвих реакцій та оцінка мовленнєвих навичок у межах поведінкового підходу. Формування мовленнєвого репертуару у дітей з РАС.

Ключові слова: манд, такт, інтервербальна дія, мовленнєві навички, цільові навички, підкріплення.

Рекомендована основна література [5]

Рекомендована додаткова література [5]

Тема 9. Методи та засоби втручання соціального спрямування

Значення методів соціального спрямування у контексті допомоги особам з РАС. «Навчання соціальним навичкам», «Навчання та втручання за допомогою однолітків», «Втручання, що здійснюється батьками» та «Соціальні розповіді» як методи з науково доведеною ефективністю.

Ключові слова: Social Skills Training (SST), Social Narratives (SN), Parent-Implemented Intervention (PII).

Рекомендована основна література [2; 5]

Рекомендована додаткова література [2; 3]

Тема 10. Арт-терапевтичні підходи

Музично-опосередковане втручання як метод з науково доведеною ефективністю. Вимоги до терапій з використанням образотворчих засобів, танцю, акторської гри. Особливості пісокотерапії для дітей з РАС.

Ключові слова: Music-Mediated Intervention (MMI).

Рекомендована основна література [5]

Рекомендована додаткова література [Електронне джерело 3]

Тема 11.

Застосування анімалотерапії у контексті нормалізації базових процесів у дітей з РАС.

Нормалізація тону та рівноваги за допомогою іпотерапії. Становлення здатності до взаємодії з довкіллям в процесі застосування каніс-, дельфіно-, феліно- та інших видів анімалотерапії. Особливості організації терапевтичних занять з анімалотерапії.

Ключові слова: афективний дискомфорт, анімалотерапія, тонус, регулятивні функції, емоційно-психічний стан.

Рекомендована основна література [3; 5]

Рекомендована додаткова література [Електронні джерела 1; 2]

Змістовий модуль 4. ВИМОГИ ДО ФАХІВЦЯ ЯКИЙ РОЗРОБЛЯЄ ТА ВПРОВАДЖУЄ СТРАТЕГІЇ ВТРУЧАННЯ ДЛЯ ДІТЕЙ З РАС

Тема 12. Орієнтир на наукову доказовість

Розбудова занять з опорою на закономірності розвитку та урахування функціональних порушень за аутизму. Продумування умов реалізації стратегій втручання та показників динаміки розвитку. Організація процедури моніторингу та оцінювання отриманих внаслідок втручання результатів.

Ключові слова: наукова доказовість, умови реалізації стратегій втручання, вимірювання динаміки розвитку.

Рекомендована основна література [2; 5]

Рекомендована додаткова література [5]

Тема 13. Здатність до командної взаємодії з іншими фахівцями різної спеціалізації, а також з батьками дітей з РАС.

Наявний стан взаємодії фахівців та батьків. Переваги командної роботи у контексті співпраці фахівців та батьків. Підґрунтя розбудови продуктивних стосунків між фахівцями, з одного боку, а з іншого, між фахівцями та батьками.

Ключові слова: командна взаємодія, партнерство, узгоджений супровід дитини з РАС.

Рекомендована основна література [2; 4; 5]

Рекомендована додаткова література [3]

Тема 14. Напрями неперервного удосконалення фахівців, які розробляються та впроваджують стратегії втручання для дітей з РАС

Ресурси розвитку фахівців по роботі з аутичними дітьми. Спектр можливостей щодо підвищення рівня їхніх професійних умінь. Професійний коучинг та супервізії у контексті фахового зростання спеціалістів, які впроваджують стратегії втручання для дітей з РАС.

Ключові слова: неперервний саморозвиток, фахова компетентність, коучинг.

Рекомендована основна література [2; 5]

Рекомендована додаткова література [5]

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів з дисципліни «Корекційно-розвивальні стратегії для дітей з аутизмом»

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	3	3	4	4	4	4	3	3
Відвідування семінарських занять	1	1	1	2	2	2	2	2	2
Робота на семінарському занятті	10	1	10	2	20	2	20	2	20
Відвідування практичних занять	1	2	2	2	2	2	2	1	1
Робота на практичному занятті	10	2	20	2	20	2	20	1	10
Виконання завдань для самостійної роботи	5	2	10	4	20	4	20	3	15
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Разом	-	-	71	-	93	-	93	-	76
Максимальна кількість балів: 333									
Розрахунок коефіцієнта: $k=333/60=5,55$									

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Модуль 1. СПЕЦИФІКА СТРАТЕГІЙ ВТРУЧАННЯ ДЛЯ ДІТЕЙ З РАС

Тема 1. Спектр методів з науково доведеною ефективністю (ЕВР) для дітей з РАС перегляду 2020 р. (2 год.).

Завдання: Згрупувати методи з науково доведеною ефективністю для дітей з РАС за напрямками впливу на сфери їхнього розвитку та/або за призначенням.

Критерії оцінювання:

1. Наявність навичок працювати самостійно, знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел – 1 б.
2. Здатність до критичного мислення – 2 б.
3. Здатність систематизувати, інтерпретувати та презентувати зібрані матеріали – 2 б.

Тема 2. Особливості проектування програми корекційно-розвивального впливу (2 год.).

Завдання: Представити розроблену стратегію втручання щодо певної дитини з РАС з опорою на попередньо сформульовану SMART-ціль для неї.

Критерії оцінювання:

1. Наявність навичок працювати самостійно, знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел – 1 б.
2. Здатність до критичного мислення – 2 б.

3. Здатність систематизувати, інтерпретувати та презентувати зібрані матеріали – 2 б.

Модуль 2. ПРАКТИКИ ВТРУЧАННЯ, СПРЯМОВАНІ НА НОРМАЛІЗАЦІЮ СТАНУ ДІТЕЙ З РАС

Тема 3. Програма ТЕАССН у контексті освітньої діяльності осіб з РАС (2 год.).

Завдання: Розкрити ресурси підходу ТЕАССН, які можна використати для вирішення таких завдань як: 1) полегшити перехід для дитини з РАС від одного виду діяльності до іншого; 2) сформувати здатність цілеспрямовано виконувати навчальні завдання.

Критерії оцінювання:

1. Наявність навичок працювати самостійно, знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел – 1 б.
2. Здатність до критичного мислення – 2 б.
3. Здатність систематизувати, інтерпретувати та презентувати зібрані матеріали – 2 б.

Тема 4. Ресурси методу з науково доведеною ефективністю «Сенсорна інтеграція»® (2 год.).

Завдання: підібрати методи та засоби впливу на стан розвитку дітей з РАС з опорою на сенсорну інтеграцію Джин Айрес для вирішення таких обмежень функціонування, як: 1) дитині важко сидіти на уроці; 2) дитина має відразу до процесу письма, не бере навіть ручку в руки; 3) дитина не зважає на звернення до неї іншої людини (дорослої або однолітка).

Критерії оцінювання:

1. Наявність навичок працювати самостійно, знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел – 1 б.
2. Здатність до критичного мислення – 2 б.
3. Здатність систематизувати, інтерпретувати та презентувати зібрані матеріали – 2 б.

Тема 5. Сенсорна дієта як стратегія системного впливу на розвиток дитина з РАС (2 год.).

Завдання: Наведіть 5 аргументів доречності застосування сенсорної дієти у контексті системної допомоги дітям з РАС.

Критерії оцінювання:

1. Наявність навичок працювати самостійно, знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел – 1 б.
2. Здатність до критичного мислення – 2 б.
3. Здатність систематизувати, інтерпретувати та презентувати зібрані матеріали – 2 б.

Тема 6. Підходи до активізації комунікативної діяльності дітей з РАС з використанням альтернативної комунікації (2 год.).

Завдання: систематизуйте ті засоби АК, які доречно використовувати вчителю-логопеду. Які рекомендації важливо йому дати для того, щоб застосування елементів АК було ефективним у випадку дітей з РАС?

Критерії оцінювання:

1. Наявність навичок працювати самостійно, знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел – 1 б.
2. Здатність до критичного мислення – 2 б.
3. Здатність систематизувати, інтерпретувати та презентувати зібрані матеріали – 2 б.

Модуль 3. РЕАЛІЗАЦІЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ПРАКТИКИ ДЛЯ ДІТЕЙ З АУТИЗМОМ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Тема 7. Підходи та методи поведінкового напрямку (2 год.).

Завдання: Розробити приклад застосування поведінкового підходу з огляду на: 1) наявну потребу в аутичної дитини (відповідну потребу сформулювати) та 2) «План генералізації навичок».

Критерії оцінювання:

1. Наявність навичок працювати самостійно, знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел – 1 б.
2. Здатність до критичного мислення – 2 б.
3. Здатність систематизувати, інтерпретувати та презентувати зібрані матеріали – 2 б.

Тема 8. Методи втручання соціальної спрямованості (2 год.).

Завдання: Запропонувати систему позитивних впливів, які здійснюватимуть (під керівництвом експерта) однолітки дитини з РАС та її батьки (з опорою на ЕВР соціальної спрямованості).

Критерії оцінювання:

1. Наявність навичок працювати самостійно, знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел – 1 б.
2. Здатність до критичного мислення – 2 б.
3. Здатність систематизувати, інтерпретувати та презентувати зібрані матеріали – 2 б.

Тема 9. Арт-терапевтичні підходи у контексті допомоги особам з РАС (2 год.).

Завдання:

Розробити фрагмент плану заняття вчителя-логопеда, що охоплює методи арт-терапії. Обґрунтуйте доречність їх використання та підґрунтя дієвості такого впливу.

Критерії оцінювання:

1. Наявність навичок працювати самостійно, знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел – 1 б.
2. Здатність до критичного мислення – 2 б.
3. Здатність систематизувати, інтерпретувати та презентувати зібрані матеріали – 2 б.

Тема 10. Анімалотерапія у контексті допомоги дітям з РАС (2 год.).

Завдання:

Представте порівняльний аналіз двох підходів до надання допомоги дітям з РАС: ігри з собачками та каністерапію.

Критерії оцінювання:

1. Наявність навичок працювати самостійно, знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел – 1 б.
2. Здатність до критичного мислення – 2 б.
3. Здатність систематизувати, інтерпретувати та презентувати зібрані матеріали – 2 б.

Модуль 4. ВИМОГИ ДО ФАХІВЦЯ, ЯКИЙ РОЗРОБЛЯЄ ТА ВПРОВАДЖУЄ СТРАТЕГІЇ ВТРУЧАННЯ ДЛЯ ДІТЕЙ З РАС

Тема 11. Орієнтир на наукову доказовість (2 год.).

Завдання:

Систематизуйте усі можливі методи моніторингу динаміки успіху дитини з РАС, які може здійснювати вчитель-логопед. Які з цих методів і чому саме вони є найбільш вдалимими, на Ваш розсуд?

Критерії оцінювання:

1. Наявність навичок працювати самостійно, знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел – 1 б.
2. Здатність до критичного мислення – 2 б.
3. Здатність систематизувати, інтерпретувати та презентувати зібрані матеріали – 2 б.

Тема 12. Здатність до командної взаємодії з іншими фахівцями різної спеціалізації, а також з батьками дітей з РАС (2 год.).

Завдання: Конкретизуйте, які підказки і поради може надати логопед (фахівець з комунікативно-мовленнєвого розвитку) різним учасникам команди супроводу? (охопити увагою 4-5 учасників команди супроводу).

Критерії оцінювання:

1. Наявність навичок працювати самостійно, знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел – 1 б.
2. Здатність до критичного мислення – 2 б.
3. Здатність систематизувати, інтерпретувати та презентувати зібрані матеріали – 2 б.

Тема 13. Напрями неперервного удосконалення фахівців, які розробляються та впроваджують стратегії втручання для дітей з РАС (2 год.).

Завдання: Сформулюйте 4 напрями власного професійного вдосконалення як фахівця з комунікативно-мовленнєвого розвитку. Визначте переваги, якими Ви володітимете за умови славного вдосконалення за обраними Вами напрямками.

Критерії оцінювання:

1. Наявність навичок працювати самостійно, знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел – 1 б.
2. Здатність до критичного мислення – 2 б.
3. Здатність систематизувати, інтерпретувати та презентувати зібрані матеріали – 2 б.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

№ МКР	Форма проведення	Критерії оцінювання	Кількість балів
МКР 1	Тестування «Специфіка стратегій втручання для дітей з РАС» (20 тестових завдань)	Правильна відповідь на тестове завдання	25 бал
МКР 2	Тестування «Практики втручання, спрямовані на нормалізацію стану дітей з РАС» (20 тестових завдань)	Правильна відповідь на тестове завдання	25 бал
МКР 3	Впровадження корекційно-розвивальних занять для дітей з аутизмом в закладах освіти	Правильна відповідь на тестове завдання	25 бал
МКР 4	Тестування «Вимоги до фахівця, який розробляє та впроваджує стратегії втручання для дітей з РАС» (20 тестових завдань)	Правильна відповідь на тестове завдання	25 бал

6.4. Форма проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.
Письмова.

Критерії оцінювання завдань

За перше завдання (репродуктивного характеру) – тах 10 балів за правильну відповідь, яка демонструє знання і розуміння теоретичного матеріалу.

За друге завдання (аналітичне) – тах 10 балів за правильну, розгорнуту відповідь, з наявним аналізом та аргументацією власної позиції щодо змісту питання.

За третє завдання (практичне) – тах 20 балів за правильну, розгорнуту відповідь, яка на достатньо високому рівні презентує сформованість у студента навичок самостійної професійної діяльності у процесі презентації власної думки й обраних позицій щодо практичного використання засвоєного матеріалу.

6.5 Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю.

6.6 Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за 100-бальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична картка дисципліни

Навчально-методична картка з дисципліни «Корекційно-розвивальні стратегії для дітей з аутизмом»

Разом: 120 год., лекції – 28 год., семінарські заняття – 28 год., модульний контроль – 8 год., самостійна робота – 56 год.

Модулі	Модуль I			Модуль II				Модуль III				Модуль IV		
Назва модуля	Специфіка стратегій втручання для дітей з РАС			Практики втручання, спрямовані на нормалізацію стану дітей з РАС				Впровадження корекційно-розвивальних занять для дітей з аутизмом в закладах освіти				Вимоги до фахівця, який розробляє та впроваджує стратегії втручання для дітей з РАС		
Кіл. балів за модуль	71 бал			93 балів				93 балів				76 балів		
Теми	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Теми Лекцій	Значення стратегій втручання у контексті системної допомоги дітям з РАС (1 б.)	Спектр методів з науково доведеною ефективністю (ЕВР) для дітей з РАС перегляду (1 б.)	Особливості проектування програми корекційно-розвивального впливу (1 б.)	Програма ТЕАССН у контексті освітньої діяльності осіб з РАС (1 б.)	Ресурси методу з науково доведеною ефективністю «Сенсорна інтеграція®» (1 б.)	Сенсорна дієта як стратегія системного впливу на розвиток дитини з РАС (1 б.)	Підходи до активізації комунікативної діяльності дітей з РАС з використанням альтернативної комунікації (1 б.)	Підходи та методи поведінкового напряму (1 б.)	Методи втручання соціальної спрямованості (1 б.)	Арт-терапевтичні підходи у контексті допомоги особам з РАС (1 б.)	Анімал-терапія у контексті допомоги дітям з РАС (1 б.)	Орієнтири на наукову доказовість (1 б.)	Здатність до командної взаємодії (1 б.)	Напрями неперервного удосконалення фахівців (1 б.)

Теми сем. та прак. заняття	Значення стратегій втручання у контексті системної допомоги дітям з РАС (1 б.)	Спектр методів з науково доведеною ефективністю (ЕВР) для дітей з РАС перегляду 2020 р. (1 б.)	Особливості проектування програми корекційно-розвивального впливу (1 б.)	Програма ТЕАССН у контексті освітньої діяльності осіб з РАС (1 б.)	Ресурси методу з науково доведеною ефективністю «Сенсорна інтеграція®» (1 б.)	Сенсорна дієта як стратегія системного впливу на розвиток дитини з РАС (1 б.)	Підходи до активізації комунікативної діяльності дітей з РАС з використанням альтернативної комунікації (1 б.)	Підходи та методи поведінкового напрямку (1 б.)	Методи втручання соціальної спрямованості (1 б.)	Арт-терапевтичні підходи у контексті допомоги особам з РАС (1 б.)	Анімал-терапія у контексті допомоги дітям з РАС (1 б.)	Орієнтир на наукову доказовість (1 б.)	Здатність до командної взаємодії (1 б.)	Напрями неперервного удосконалення фахівців (1 б.)
Робота на сем. та прак. зан.	10 балів	10 балів	10 балів	10 балів	10 балів	10 балів	10 балів	10 балів	10 балів	10 балів	10 балів	10 балів	10 балів	10 балів
Самост. робота		5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
Види пот.конт.	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)			Модульна контрольна робота 2 (25 балів)				Модульна контрольна робота 3 (25 балів)			Модульна контрольна робота 4 (25 балів)			

Всього: 333 бал. $K = 333/60 = 5,55$

8. Рекомендовані джерела

Основна (базова):

1. Айрес Э. Дж. *Ребенок и сенсорная интеграция*. Понимание скрытых проблем развития. – М.: «Теревинф», 2013. – 272 с.
2. Скрипник Т.В. Діти з аутизмом в інклюзії: сценарії успіху. – Київ : Київ.ун-т ім. Б. Грінченка, 2019. – 208 с.
3. Смолянинов А., Ванцова А. Рука – мозг. – Братислава: EPSYNEL, 2011. – 109 с.
4. Фрост Л., Бонди Э. Система альтернативной коммуникации с помощью карточек (PECS): руководство для педагогов. – М.: Теревинф, 2011. – 416 с.
5. Szendrey, S., McIntyre, N. S., Yücesoy-Özkan, S., & Savage, M. N. (2020). Evidence-based practices for children, youth, and young adults with Autism. The University of North Carolina at Chapel Hill, Frank Porter Graham Child Development Institute, National Clearinghouse on Autism Evidence and Practice

Додаткова:

1. Скрипник Т. В.; Беляк, С. В. Роль візуальної підтримки в комунікативно-мовленнєвому розвитку дітей з аутизмом // Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти, 2017, 1: 70-75.
2. Коэн МД., Герхардт ПФ. «Визуальная поддержка. Система действенных методов для развития навыков самостоятельности у детей с аутизмом», Издательство: «Рама Паблишинг», Екатеринбург, 2018.
3. МакКланнахан Л.И., Крантц П. Расписание для детей с аутизмом. Обучение самостоятельному поведению. – М.: СигналЪ, 2003. – 130 с.
4. Скрипник Т. В. Сенсорна інтеграція як підґрунтя цілісного розвитку дітей з аутизмом // Особлива дитина: навчання і виховання. Науково-методичний журнал.– 2016. – 4(80) – С. 24-31.
5. Рыскина В., Лазина Е. Коммуникация с помощью картинок. – СПб.: «Эвричайлд», 2010 г. – 64 с. (Ryskina V., Lazina E. Kommunikatsiya s pomoschyu kartinok).
6. Шрамм Р. Детский аутизм и АВА. АВА: терапия, основанная на методах прикладного анализа поведения. — Екатеринбург: Рама Паблишинг, 2013.

Електронні джерела

1. Анімалотерапія. Режим доступу – <https://cyberleninka.ru/article/n/primeneniye-animaloterapii-v-mediko-sotsialnoy-reabilitatsii-detey-s-ogranichennymi-vozmozhnostyami-v-murmanskom-tsentre-sotsialnoy>
2. Дельфинотерапия. Режим доступу – <http://www.rukamozg.com/images/files/delfinoterapy1.pdf>
3. Ігрова, пісочна та арт-терапії. Режим доступу – <http://autism.com.ua/therapy/alternate/art-therapy.html>
4. Сенсорна дієта. Режим доступу – <https://childdevelopment.com.au/areas-of-concern/sensory-processing/sensory-diet/>
5. Скрипник Т.В. Коррекционно-развивающая работа с детьми с расстройствами аутистического спектра: системный подход. Режим доступу <https://neuronews.com.ua/ru/archive/2014/6%2861%29/article-1406/korrekcionno-razvivayushchaya-rabota-s-detmi-s-rasstroystvami-autisticheskogo-spektra-sistemnyy-pohod#gsc.tab=0>
6. ТЕАССН. Режим доступу – <https://aba-kurs.com/teacch-terapiya/>
<https://semyabalakovo.ru/metods/teacch-programma>
https://ru.qwe.wiki/wiki/Treatment_and_Education_of_Autistic_and_Related_Communication_Handicapped_Children

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Значення стратегій втручання у контексті системної допомоги дітям з РАС

I. Теоретична частина

1. Переваги та недоліки корекційно-розвивальної роботи в Україні.
2. Місце стратегій втручання у контексті цілісної допомоги дітям з РАС.
3. Зміст та напрями послідовного впливу у межах стратегій втручання.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

Тема 2. Спектр методів з науково доведеною ефективністю (ЕВР) для дітей з РАС перегляду 2020 р.

I. Теоретична частина

1. Критерії визначення методів як таких, що мають науково доведену ефективність.
2. Особливості планування стратегії впливу з опорою на методи з науково доведеною ефективністю.
3. Застосування головних орієнтирів, притаманних методам з науково доведеною ефективністю для практики роботи фахівця з розвитку комунікативно-мовленнєвої сфери у дітей з аутизмом.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

Тема 3. Особливості проектування програми корекційно-розвивального впливу

I. Теоретична частина

1. Інклюзивні технології як шлях осучаснення та позитивного перетворення освітнього середовища для усіх дітей (у тому числі – для дітей з аутизмом).
2. Характеристика інклюзивних технологій, що впливають на психоемоційний стан дітей з РАС.
3. Характеристика технологій перетворення освітнього середовища, спрямованих на покращення інклюзивного процесу.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

Тема 4. Програма ТЕАССН у контексті освітньої діяльності осіб з РАС

I. Теоретична частина

1. Історія виникнення та основні принципи концепції ТЕАССН.
2. Наукові розвідки Е. Шоплера та його колег.
3. Стратегії впливу програми ТЕАССН та доведення її ефективності.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

Тема 5. Ресурси методу з науково доведеною ефективністю «Сенсорна інтеграція®»

I. Теоретична частина

1. Особливості підходу Джин Айрес до надання допомоги особам з сенсорними дисфункціями (у тому числі, з РАС): порівняльний аналіз: SI – SI®.
2. Місце і роль SI серед інших методів з науково доведеною ефективністю.
3. Завдання фахівця з SI® у закладі освіти.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

Тема 6. Сенсорна дієта як стратегія системного впливу на розвиток дитини з РАС

I. Теоретична частина

1. Надати 4-5 аргументів щодо необхідності запровадження сенсорної дієти для дітей з РАС.

2. На вирішення яких питань спрямована сенсорна дієта? Надати 7-8 прикладів таких питань.
  3. Як зробити сенсорну дієту найефективнішою?
- II. Перевірка виконання самостійної роботи.

Тема 7. Підходи до активізації комунікативної діяльності дітей з РАС з використанням альтернативної комунікації

- I. Теоретична частина
1. Ігри та заняття, що сприяють розвитку навичок, необхідних для засвоєння системи АК.
  2. Види діяльності, що відображають зміст роботи з формування навичок АК.
  3. 10 найрозповсюджених помилок стосовно навчання дитини користуватися картками PECS.
- II. Перевірка виконання самостійної роботи.

Тема 8. Підходи та методи поведінкового напрямку

- I. Теоретична частина
1. Переваги та недоліки поведінкового підходу.
  2. Характеристика підходів та методів, об'єднаних у групу з науково доведеною ефективністю.
  3. Особливості застосування поведінкового підходу в освітній діяльності дітей з РАС.
- II. Перевірка виконання самостійної роботи.

Тема 9. Методи втручання соціальної спрямованості

- I. Теоретична частина
1. Характеристика методів втручання соціальної спрямованості, об'єднаних у групу з науково доведеною ефективністю.
  2. Умови впровадження методів втручання соціальної спрямованості у процесі надання системної підтримки особам з РАС.
  3. Обґрунтування доречності застосування для певних видів функціональних обмежень того чи іншого методу соціальної спрямованості з групи ЕВР.
- II. Перевірка виконання самостійної роботи.

Тема 10. Арт-терапевтичні підходи у контексті допомоги особам з РАС

- I. Теоретична частина
1. Практична користь застосування арт-терапевтичних підходів у контексті системної допомоги дітям з РАС.
  2. Умови ефективного застосування арт-терапевтичних підходів.
  3. Вимоги до фахівця арт-терапевтичного напрямку, який взаємодіє з аутичними дітьми.
- II. Перевірка виконання самостійної роботи.

Тема 11. Анімалотерапія у контексті допомоги дітям з РАС

- I. Теоретична частина
1. Переваги та недоліки анімалотерапії для дітей з РАС.
  2. Структура занять з анімалотерапії.
  3. Особливості застосування анімалотерапії для дитини з РАС вдома.
- II. Перевірка виконання самостійної роботи.

Тема 12. Орієнтир на наукову доказовість

- I. Теоретична частина
1. Умови планування занять з опорою на ідеї науково доказової ефективності.

2. Особливості досягнення ефективності фахівцями та батьками.
  3. Розроблення рекомендацій для фахівців, які здійснюють корекційно=розвивальні заняття.
- II. Перевірка виконання самостійної роботи.

Тема 13. Здатність до командної взаємодії з іншими фахівцями різної спеціалізації, а також з батьками дітей з РАС

- I. Теоретична частина
1. План налагодження командної взаємодії між фахівцями.
  2. План налагодження командної взаємодії між фахівцями і батьками дітей з РАС.
  3. Рекомендації з формування партнерських стосунків з батьками дітей з ООП (у тому числі, з РАС) для вчителя та асистента вчителя.
- II. Перевірка виконання самостійної роботи.

Тема 14. Напрями неперервного удосконалення фахівців, які розробляються та впроваджують стратегії втручання для дітей з РАС

- I. Теоретична частина
1. Напрями професійного вдосконалення спеціалістів по роботі з аутичними дітьми.
  2. Прогнозування ефективного формату підвищення фахового рівня спеціалістів, які здійснюють корекційно-розвиткові заняття з дітьми з РАС.
  3. Критерії готовності фахівців до проведення стратегій втручання для дітей з РАС.3.
- II. Перевірка виконання самостійної роботи.